

Редація
й
Адміністрація:

WIEN

XVIII., Gersthofstraße
Nr. 138/8.

AUSTRIA.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ

МІСЯЧНИК

Річна передплата :

1 долар
або його рівновартість
по курсу дня.

★

Оголошення по умові.

Der ukrainische Philatelist. The Ukrainian Philatelist.

Число 3—4.

Відень, березень-квітень 1928.

Рік IV.

INHALT : Dr. V. Onyškevyč: Einige Gedanken über Organisation. — S. v. Schramtschenko: Die Marken der ukrainischen Stadtpost in Luboml (Wolhynien) im Jahre 1918. — M. Sadowskyj: Über den Postverkehr in Polen. — Neue Marken. — Kleine Nachrichten. — E. Wyrowyj: Die Ukraina-Bilder-Ausgabe vom Jahre 1920 (Schluß). — Dr. I. Turyn: Geschichte der Briefmarken von Pokutien (Rezension) — Deutsche Notizen. — Bücher- und Zeitschriftenschau. — Mitgliedliste des Ukraina-Tauschklubs. — Pressefonds des „Ukr. Phil.“ — Von der Administration. — Markenprämie für Abonnenten. — Anzeigen.

Кілька думок на організаційну тему.

Філятелістичний рух це не модерністична думка, ані хвилева забаганка наших днів. Він має за собою доволі знатну минувшину, утворив уже певні організаційні форми, захопив собою десятки, сотні тисяч людей, поставив на ноги свою окрему пресу й літературу, словом — він встиг уже витворити довкруги себе, так сказатиб, окремий світ своїх інтересів.

Це все не могло повстати зі вчорашнього дня на нині. Десятки літ, подекуди упертої та завзятої боротьби, зложилися на закріплення філятелістичного руху, що датується від появи першої поштової марки. Він мусів із самозабуттям очайдуха допити закамянилу шкаралупу людських пересудів і продомив її в багатьох країнах, а в багатьох усуває вже останні перепони.

Не потребуємо й згадувати про це, що філятелістичний рух йде рівнорядно з поширенням поштової марки. Він найсильніший там, де марка найбільше поширена, тобто в країнах високого культурного та економічного розвитку. В краях культурно й господарсько відсталих філятелістичний рух доволі слабкий, він ставить там свої перші кроки.

Так ми дійшли до того, що філятелістичний рух зв'язаний с нерозривно з появою малої поштової марки.

Поштова марка має подвійне значіння: культурне та економічне. Як культурний чинник вона в першу чергу являється документом хвилі, грамотою, на якій виписана є дотична подія, вона відновляє старі події, увічне минуле та сучасне. Марка передає всі черги даного народу та держави, вона по цілому світі розносить все, що характеризує суспільну групу, що її видала — її

звичаї, мову, мистецтво. З економічної точки погляду вона являється цінним папером, якого вартість росте в міру його рідкості.

Розбудження інтересу до марки, як до культурного та господарського чинника, ось-це друга передумова поширення та скріплення філятелістичного руху.

Філятелістичний рух охоплює в нас щораз ширші круги населення. В його рядах бачимо представників усіх слоїв. в першу чергу вибивається трудовий інтелігент, а щораз більше завважається появу робітників від станка, як також селян. Треба одначе замітити, що дотеперішній філь-рух не відповів вповні своєму завданню, яке на нього накладає само життя. Важкою недостаткою є незрозуміння мети філятелії, невміння пристосувати її до практичного життя та у великій мірі — замкнення філятелістів у собі самих. Все це справило, що загал ставиться до філятелістів з великою резервою та вважає їх за людей, що в браку праці займаються „нешкідливою хворістю“, тобто збиранням марок.

Щоби населення могло зрозуміти філятелію належить ознайомити широкі шари загалу про цілі та мету цього руху. З окремаж слід звернути велику увагу на популяризування філятелістичних гасел серед шкільної та достояючої молоді, яка згодом прийде на наші місця, на нашу зміну.

У трьох формах проявляється в нас філятелістичний рух: клуби, преса, література.

Філятелістичні клуби виконують своє завдання найкраще лише тоді, коли встигнуть згуртувати якнайбільшу кількість марковбирачів. Організація філятелістичної допомоги, публичні відчити, вистави, пропаганда філятелістичних ідей, громадська праця — ось це засоби, якими скріпити можна

життя в самому клубі та розбудити заінтересування до філателії також поза клубовими стінами.

Та перш за все філателістичні клуби мусять обстоювати інтереси своїх членів, стаючи їм скрізь, де це потрібно, в солідарну товариську допомогу. Відтак, члени клубів повинні обмінюватися набутою практикою, а не самими лише марками, як це не раз лучається. Замкнутість у собі, як поодиноких членів, так і цілих клубів, витворює нездорову атмосферу, в якій філателія може лише знидїти, але ніколи розвинути як слід. Крім того, загал громадянства дивиться на такі прояви, як на свого рода кастовий чи індивідуальний егоїзм, впрочім цілком слушно, та одвертається не лише від таких одиниць чи клубів, але, на жаль, навіть від філателії, як такої.

Богато уваги присвячувати треба веденню філателістичної преси, якої вага куди більша, ніж філателістичних клубів. В часописах повинен існувати окремих відділ для молоді. Крім міркувань же загальні теми багато місяця треба віддавати також найбільше популярним статтям, для зацікавлення більшого числа загалу. Клубові дописи, замітки членів, а навіть індивідуальні поради й відповіді редакції — все це зв'язує читача з часописом, що мусять бути основним і головним завданням філателістичної преси.

Про філателістичну літературу не багато прийдеться мені тут сказати. Вонаж покищо находиться у нас в початковій стадії розвитку і тому важко робити про неї якінебудь висновки.

Близько філателістичний рух своїх ворогів та шкідників, з якими йому доводиться змагати мало-що не на кожному кроці.

До них в першу чергу належить спекулянт, що в багатьох випадках окривається під плащик філателії. Він старається з марки зробити предмет торгівлі, виключно для своєї користі й зиску. Переглядаючи каталоги деяких патентованих гандлярів з жахом бачиться, що появляється лютий воріг філателіста-аматора, який хоче його лише використати, а навіть знищити. До певної міри таким спекулянтам йде на зустріч публична опінія до тої степені, що не протиставиться як слід такому вандалізмові, як розбивання великих та цінних марочних збірок, для користі одиниць-спекулянтів. Останнім таким маркантним випадком була продаж збірки Ферарі в Парижі.

Другим філателістичним шкідником є фальшивник марок, надруків та печаток. Це дуже небезпечний та вельми грізний воріг філателістичного руху, бо його жертвами падають з правила молоді, недосвідні філателісти (діти й доростаюча молодь), які відтак знеохочуються до філателії та не раз покидають її цілком.

Для боротьби з тими шкідниками філателії треба вести рішучу протинакцію, освідомлювати загал пресою та літературою й заснувати окрему „Охорону маркозбирача“. З окремаж тісна коопе-

рація у філателістичних організаціях — це найбільше успішна зброя проти ворогів філателії. Тому то й стремління усіх маркозбирачів та філателістичних симпатиків повинно бути гасло „в єдності сила!“

Лише об'єднана громада філателістів та їх прихильників зуміє дати відсіч ворогам та шкідникам філателістичного руху та спрямувати його в ширше русло загальних інтересів, для свого власного добра і для добра цілої філателії.

Д-р Володимир Онискевич
(Харків).

Марки української міської пошти в Любомлі на Волині 1918 р.*)

По заключенні берестейського мира у 1918 році, австрійська окупаційна влада, що перебувала тоді в м. Любомлі, як і в цілій західній Волині ще з 1916 року, зобов'язалася допустити там до правильного функціонування всі українські загально-державні та місцеві установи так, як існували вони по всій Українській Державі.

Місто Любомля було тоді осідком австрійської окупаційної команди на цілу любомлянську округу. У склад цієї округи входило звич 120 містечок, сіл, дворів, хуторів і т. п. Розтягалася вона від західного Буга аж майже по сам Ковель. На всю цю округу існувала лише одна австрійська полева-етапна пошта No. 259 для обслуговування тільки військових. Вона мада круглу поштову печатку, в горі якої був напис: „K. k. Etappenpostamt“, посередній дата, а в низу згадане вище число.

Мимо берестейського зобов'язання справа підчинення пошти в Любомлі, як впрочім на цілій західній Волині, українській державній пошті відтягалася цілими місяцями з вини австрійської окупаційної команди.

Щойно в місяці серпні 1918 р. відбулася**) у Володимирі Волинським нарада представників австрійської окупаційної влади, місцевих установ і населення. На цій нараді встановлено негайно відчинити місцеву пошту для обслуговування цивільного населення. В слід за цєю постановою відбулася у вересні подібна нарада також в м. Любомлі, при участі начальника етапної пошти підполковника А. Штерната, п. Яновика (українець, мабуть в Буковині) та заступників міської управи, на якій порішено зорганізувати місцеву пошту для цілої любомлянської округи і приступити до випуску своїх власних марок.

*) Поміщуючи отсю статтю про т. зв. любомлянські марки зазначаємо, що в тій справі брак всіляких достовірних історичних документів і що повстання цих марок що найменше дуже неясне, що впрочім підчеркує сам шап. Автор. — Ред. „У. Ф.“.

**) Гляди: Oberstleutnant A. Sternat: „Die Stadt- und Bezirkspostmarken von Luboml in Rußland“ в час „Die Postmarke“ 1920 р.

Одночасно з тим управа міста вислала відповідне повідомлення про цю ухвалу до української центральної поштової влади у Києві, бо Любомля, як і ціла Волинь, а навіть Холмищина (остання тільки номінально) входили в склад квівської поштово-телеграфної округи.

За посередництвом підполк. Штерната замовлено в Празі, у мистецькій накладні „Union“ марки з різними малюнками м. Любомлі. Самі рисунки, як також рямці до них, виконані були учнем мистецької школи в Празі, п. Капром.

Поштові оплати встановлено такі: а) для Любомлі й близької околиці — листівка 5 коп., лист 10 коп., пакет 25 коп.; б) для решти округи — листівка 10 коп., лист 20 коп., пакет 50 копійок.

Відповідно до цих оплат видруковано слідуючі марки п'яти вартостей, на звичайному і на грубому білому папері:

1. 5 копійок, зелена, жид. синагога, 30.000 штук, Зенф Нг. 1.
2. 10 копійок, червона, ринок, 30.000 штук, Зенф Нг. 2.
3. 20 копійок, сіра, міська площа, 30.000 штук, Зенф Нг. 3.
4. 25 копійок, синя, рим. кат. костел, 30.000 штук, Зенф Нг. 4.
5. 50 копійок, сіро-зелена, пр. церква, 30.000 штук, Зенф Нг. 5.

Марки зі зубцями 11½ і без зубців. Роблено також пробні друки в інших красках, як прим.: 5 коп. червону, 10 коп. зелену, 20 коп. синю і 25 та 50 коп. оливкові. На кожній марці головні написи в горі і в низу на мовах українській „Міська почта в Любовні“ та німецькій „Stadtpost Luboml“, на правож і на ліво аналогічні написи по польськи й жидівськи.

Обвідка на 10-копійковій марці мусіла бути в національному українському стилі — з вишивок, але щось невдало (гляди рисунок ч. 1).

рис. 1.

рис. 2.

Всі марки друковано аркушами по 11 штук, при чому кожна 11-а марка мала перевернуті цифри цінн.

Швидко змінилися основно політичні відносини. Австрійські окупаційні війська покинули західну Волинь і вже 3. листопада опустили місто Любомлю. Вся влада перейшла спонтанно в руки місцевих Українців. Від цього часу вживає любомлянська пошта українську штампілю (рис. 2), замість дотеперішньої німецької.

Такий стан не тривав довго. З вибухом українсько-польської війни, польські війська захоплюють спершу беззахистну Холмищину, а відтак переходять західний Буг і в половині листопада займають Любомлю, Ковель, Володимир та інші волинські міста. Відомі події на східних та північних межах України, як також незавидне внутрішнє положення, не дають українському командуванню змоги й думати про відбір цих земель. Воно вдовольється обороною східної Волині.

У зв'язку з цими подіями Любомлі так і не вдалося одержати офіційним шляхом власних марок з Праги. Про офіційний обіг цих марок, як марок українських, за часів польської окупації не могло бути й бесіди.

Пошту в Любомлі польська влада відчинила щойно по заключенні відомої варшавської угоди, дня 1. травня 1920 р. В той же час продано увесь запас любомлянських марок у Празі марочним торговцям, адебільша таки пражським, в частині віденським.

Так отже марки міста Любомлі в обігу ніколи не були і мусимо їх вважати лише підготовленими до випуску.

На філіателістичних ринках і в колекціях збирачів зустрічаємо ці марки, навіть на купертах, перебивані фіолетовими штампілями з українським або німецьким написом (рис. 2), але все це неофіційні випуски, зроблені приватно виключно для філіателістів.

Майже повна відсутність у філіателістичній пресі історично-документальних відомостей про марки Любомлі довела до того, що хоч вони заготовані в багатьох каталогах марок (Зенф, Міхель, Кірцель, Века, Льошер, Цумштайн і т. п.), але цілком помилково, замість у відділі України, в відділі Польщі. І навіть польський каталог під редакцією відомого філіателіста В. Рахманова — теж нотує їх, як польські спекулятивні видання. Любомлянські марки мають найбільшу філіателістичну вартість для збирачів України, військових марок та міських пошт, загальною філіателістичною їх вартість, звичайно, не може бути висока.

Оце все що до марок Любомлі. Дістати більше історичних відомостей ледви чи кому вдасться, бо архів любомлянської управи міста спалений зістав перед приходом поляків, а в центральному архіві міністерства пошт У. Н. Р., що в 1920 р. знаходиться в Польщі, майже нічого не лишилося по цьому питанню.

С. Шрамченко.

Про поштовий рух в Польщі.

Міністерство пошт і телеграфів річипосполитої польської опрацювало цікаву статистику поштового руху в Польщі.

На підставі тих статистичних даних 1927 році вістало ажитих у Польщі приблизно, 400,000.000 поштових марок.

З цього виходять, що при 30 приблизно міліонах населення Польщі, кожний громадянин зжив пересічно 13 поштових марок на рік.

Загальний дохід скарбу з цього джерела перейшов суму 50 мільйонів злотих.

У більших містах Польщі поштовими урядами видано до вжитку спеціальні машини, що поштові марки замінитимуть відповідною печаткою.

Поштові штампи заміють марок.

Посідачі такої машини платять згори за певну кількість марок, які набута ними машина вбиватиме в міру потреби, при чому від тої суми отримує 1% рабату.

По вичерпанню оплаченої кількості штемпелів машина сама собою перестає ділати.

По одержанню від посідача машини нової оплати уряд поштовий знов її пускає в рух.

Подібні машини охоче запроваджує у себе цілий ряд більших підприємств, різні урядові установи та публичні інституції.

Мих. Садовський.

Нові марки.

Десятиліття існування різних новоутворених держав проявляється вже дуже сильно у випуску т. зв. пропам'ятних серій марок. С. Р. С. Р., що і так недавно видав цілком нову ювілейну серію, випускає тепер з нагоди 10-их роковин повстання червоної армії марки по 8, 14, 18 і 28 коп., з рисунками стрільця, матроса, індця та лезуна. Крім того надходячі 100 роковини уродни Толстого і 60. Юрвого мають бути притокою випуску нових пропам'ятних серій. Литва й Естонія святкують рівнож десятиліття свого повстання видачю нових серій, при чому на естонських пропам'ятних марках уперше поміщено ціни марок (в вартостей) в новій валюті. Могло ушасливило відвідувачів тамошньої марочної вистави долученням до вступних білетів окремої „виставової“ серії (3 вартости). Так само хоче посуцати й Польща, з приводу марочної вистави у Варшаві у днях 3—13 травня ц. р. Задумується видачу двох марок, одної (50 гр.) з портретом маршала Пілсудського, другої (1 зол.) президента Мосціжкого, — в накладі по 20.000 штук. Ці марки можна буде купити за 3 зол. у виставочному домі. З інших причин появилися пропам'ятні марки в Греції, де виходять тепер поодинокі вартости т. зв. наварійської серії, і в Нім-

тештайні, який видає 4 добродійні марки в користь жертв недавньої повені. В Італії появилися теж 4 добродійні марки — на фонд фашистівської міліції. Крім цього змінено тут краску посишної марки по 15 центес., з фіолетно-бронзової на рожеву. Дійсно потрібні марки видано в Голандії, а саме нові вартости по 1/2 і 1 1/2 цент., але небаром і тут появиляться люксусові олімпійські марки (8 вартостей). Норвегія має нову марку по 30 ерів, а точно 20. марта випущено в курс пропам'ятну серію Ібсена (4 марка). В Чехословащині дістаємо емісію нових доплатних марок, в новому форматі й з новим рисунком, по 10, 40, 50 і 60 гелерів, та по 1 і 2 корони. З балканських держав видали або небаром видадуть: Болгарія нову марку по 50 стот у малому форматі. Румунія серію марок з портретом молодого короля Михайла, та Югославія серію повітряних марок, а властиво червоний надрук літака на курсуючі тепер звичайні марки. Оконечна серія повітряних марок С. Х. С. появиється шойшо літом цього року.

Дрібні вісти.

Клуб філателістів у Коломні вибрав на загальних зборах дня 30. грудня мн. року слідуючу управу: Евген Величковський голова, Казимир Баранський містоголово, Владислав Созанський касієр, о. Никола Капустянський секретар, Іван Храпливий, член управи.

Клуб філателістів в Ужгороді, відбув недавно загальні збори, на яких вибрано нову управу під головуством п. інж. Р. Манковича, радника державних лісів. Більшість членів клубу становлять державні урядники та військові.

Обмін зі збирачами У. С. Р. Р. Повідомляють нас, що мимо дозволу на вивіз та привіз поштових марок для колекцій, харківський митний уряд ще дальше не допускає таких листів і їх конфіскує. Тому найкраще нести обмін, даліше через уповноваженого в Харкові або в Москві.

Важні конгреси та з'їзди. В літі ц. р., від 5—9 липня, відбудуться у Відні дуже важні філателістичні з'їзди та конгреси. Зголошені є вже слідуючі з'їзди: День німецьких філателістів, з'їзд Союзу Німецьких Філателістичних Товариств, конгрес Міжнародної Федерації та з'їзд австрійських філателістів.

З огляду на майбутню присутність великого числа вивначних філателістів, задумує також німецький „Ukraine Philatelisten-Verband“ відбуту у Відні чергові генеральні збори, на яких будуть вирішені дуже важні для української філателії справи.

Булоб велим на часі, колиб українські збирачі-філателісти, а в першу чергу наші філателістичні організації, використали цю нагоду й спромоглися на з'їзд, на якому можнаби було успішно налагодити деякі організаційні справи. Редакція „У. Ф.“ вижидает від українських філателістичних організацій негайних пропозицій та проєктів у справі скликання такого з'їзду.

Міжнародна марочна вистава у Ляйпцігу. Великі німецькі організації збирачів як і торговців марок підготовляють на 1929 рік у Ляйпцігу міжнародну виставу марок. Всіх збирачів, що мають намір брати участь в цій виставі зі своїми збірками, проситься вже тепер повідомити про це секретаря вистави під адресою: Fritz Seifert, Leipzig C. 1., Dresdnerstr. 79.

Поштові листівки з портретом Шуберта появиляться в Австрії вже в найближчому часі. Виготовлені будуть на зразок колишніх листівок Бетовена. Тут згадаємо, що курсуючі від пів року поштові листівки в краєвидани. здобули собі в Австрії величезну популярність! Випорудується їх значно більше ніж звичайних карток. Небаром появиється вже друга серія таких листівок.